

Grono Czytelników, do których adresowana jest ta encyklopedia jest niezwykle duże; są to przede wszystkim pracownicy biur projektów, instytutów naukowo-badawczych, uczelni i szkół technicznych, przedsiębiorstw gospodarki komunalnej, terenowej (w tym zakładów oczyszczania miast), nadzoru sanitarnego oraz ośrodków badań i kontroli środowiska.

Książka ma bardzo dobrą prasę w czasopismach technicznych całej Europy. Informacje są rzeczywiście rzetelne, wyczerpujące i nowe. Są też ważne praktycznie dla wszystkich krajów europejskich. Jest więc nieocenionym źródłem wiedzy i informacji technicznych w gospodarce odpadami.

Recenzent pisał w roku 1970: „... że pragnie polecić omawianą książkę pracownikom wymienionych instytucji i przedsiębiorstw, co pozwoli wreszcie zapoczątkować likwidację zacofania i dysproporcji, jakie występują pomiędzy krajami wysoko rozwiniętymi a Polską w tym dziale inżynierii sanitarnej i ochrony środowiska”. Niewiele zmieniło się od tego czasu w gospodarce odpadami w Kraju. Czyżby apel ten — mimo pełnej zasadności — miał nadal pozostać bez odzewu?

E. S. Kempa

TECHNOLOGIE OCHRONY ŚRODOWISKA

FRITZ BAUM: *Prax des Umweltschutzes*, Einführung in die Methodik und technische Möglichkeiten. R. Oldenbourg Verlag München Wien 1979, ss. 452, ISBN 3-486-22631-2.

Ochrona środowiska jest od kilkunastu lat w wielu współczesnych społeczeństwach nie tylko rozważana, ale także realizowana różnymi technicznymi metodami. Ale zdarza się, że pojęcie to bywa nadal jeszcze mało zrozumiałe, jest pojmowane błędnie, a nawet nadużywane, stając się wówczas zwykłym sloganem.

Ochrona środowiska jest otwartym systemem, w skład którego wchodzi różne dyscypliny niekoniecznie spójne w całej swej rozciągłości; zawsze jednak łączy je ukierunkowane na tę ochronę celowe i zespołowe działanie.

Współczesna praktyka przedsięwzięć inżynierskich wykazuje, że zarówno wiadomości jak i działania w poszczególnych dyscyplinach wzajemnie się nakładają, co jednak umożliwia ich opanowanie przez poszczególnych osobników. Z drugiej strony wiele zagadnień jest tak interesujących i frapujących, że wychodzą one naprzeciw zainteresowaniom świata technicznego.

Spora jest już liczba stanowisk technicznych w jednostkach kontroli środowiska i w przemyśle, na których wiadomości ogólne z zagadnień techniki ochrony środowiska, a więc z:

- ochrony powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem,
- ochrony przed nadmiernym hałasem,
- ochrony wód przed zanieczyszczeniem oraz
- gospodarki odpadami i ochrony gleby

są bądź to obligatoryjne bądź pożądane,

Nieliczne są jeszcze podręczniki lub książki typu poradnikowego, które by syntetycznie omawiały wszystkie te działy technicznej ochrony środowiska.

Taki właśnie charakter ma książka F. Bauma, przy czym sens słowa praktyka „Praxis” lepiej oddają w języku polskim słowa techniki. Książka ta omawia bowiem praktyczne aspekty ochrony tych wszystkich elementów środowiska, które wyszczególniono już wyżej. W systemowym ich ujęciu i omawianiu, Autor wykazuje jak rzeczywiście wszystkie te zagadnienia zazębiają się, jak bardzo tworzą usieciowany system — także na określonym obszarze terenu.

Autor podkreśla egocentryzm człowieka wraz z jego ingerującym działaniem w naturalne cykle krążenia materii, które narusza coraz to bardziej. Tworzy sobie przez to podstawy do przyjemnego i wygodnego życia; przeważnie jednak nie jest to postępowanie dalekowzroczne, gdyż nie pamięta o tym, że zmiany zbyt drastyczne prowadzą do trwałych zakłóceń a nawet do zniszczenia całych ekosystemów (z przedmowy do książki). Wynikiem podanych tu spostrzeżeń musi być hamowanie takich niszczycielskich zapędów i zorganizowane przeciwdziałanie, a więc techniczna realizacja ochrony środowiska.

Autor podaje na początku — rozdział 1 — podstawowe pojęcia, definiując ochronę powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem, ochronę przed hałasem, gospodarkę odpadami stałymi i ochronę wód przed zanieczyszczeniem łącznie z oczyszczaniem ścieków. W rozdziale 2 omawia oddziaływanie zanieczyszczeń na człowieka, na zwierzęta i rośliny, a także na przyrodę nieożywioną. Zasady prawodawstwa zawarte są w rozdziale trzecim.

Najbardziej obszerny — bo liczący ponad 210 stron — jest rozdział 4, omawiający techniczne rozwiązania w wymienionych już działach: powietrze, hałasy, odpady, ścieki.

W rozdziale 5 omawia się pomiary i ocenę emisji i imisji, ale tylko w odniesieniu do powietrza i hałasu.

Cytowana literatura jest obszerna, gdyż obejmuje aż 388 pozycji. Na podkreślenie zasługuje bardzo wyczerpujący, bo liczący aż 22 strony skorowidz rzeczowy.

Każdą recenzję odnosi się zwykle — nawet jeżeli nie było to intencją recenzenta — do znanych mu książek czy skryptów o podobnej tematyce w języku rodzimym. Na takim tle uwypukla się wówczas przeważnie zalety i niedociągnięcia innego dzieła. Recenzent miał tu do dyspozycji skrypt Politechniki Śląskiej w Gliwicach p.t.: Podstawy Inżynierii Ochrony Środowiska, praca zbiorowa pod redakcją prof. J. Zielińskiego, Gliwice 1977, skrypt nr 649 oraz skrypt Politechniki Wrocławskiej „Podstawy Ochrony Środowiska” wydany w roku 1976 i stwierdza, że tematyka książki Bauma pokrywa się w znacznej mierze z tematyką obydwu skryptów. W książce zebrano bardzo wiele wiadomości o technologiach (rozdział 4) i technikach, ale właśnie w tym rozdziale poszczególne działy zostały opracowane nierówno, co wynika zapewne z tego, że P.T. Autor nie najlepiej czuje się w każdej z nich. Najlepiej opracowane są zdaniem recenzenta ochrona atmosfery i ochrona przed hałasem, najmniej dokładnie zaś oczyszczanie ścieków. Trzeba wszakże uwzględnić i to, że pełniejsze informacje ze wszystkich omawianych tu dziedzin wymagałoby opracowania czterech — i to wcale obszernych — podręczników. W sumie książka podaje wiele interesujących informacji z nowej i najnowszej literatury, stąd też jej zalety przeważają nad pewnymi niedociągnięciami. Ukazała się ona przecież i w bardzo renomowanym wydawnictwie, mającym wieloletnie i chlubne tradycje właśnie w inżynierii ochrony środowiska.

Książka o podstawach ochrony środowiska, zawierająca informacje z kilku działów tej ochrony jest na pewno potrzebna i to szczególnie pracownikom Ośrodków Badań i Kontroli Środowiska, inżynierom d.s. ochrony środowiska w dużych zakładach przemysłowych, a także studentom Wydziałów Inżynierii Sanitarnej i tych, na których wykłada się przedmiot „Ochrona Środowiska”. Na ukazanie się polskiego podręcznika tego typu na półkach księgarskich, trzeba będzie jeszcze poczekać około 1,5 roku.

E. S. Kempa